

Tietoa henkilötietojen käsittelystä Seuraamusjärjestelmään sisältyvät valvonnat: ehdonalaisen vapauden valvonnan ja valvotun koevapauden käytännöt ja haasteet -tutkimuksessa Rikosseuraamuslaitoksen rekisteriaineiston osalta

Tässä selosteessa kuvataan, miten henkilötietoja käsitellään Seuraamusjärjestelmään sisältyvät valvonnat: ehdonalaisen vapauden valvonnan ja valvotun koevapauden käytännöt ja haasteet - tutkimuksessa. Tutkimuksen osa-aineisto koostuu Rikosseuraamuslaitoksen Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutille muodostamasta rekisteriaineistosta, johon sisältyy henkilötietoja. Tämän selosteen tarkoitus on antaa tietoa käsiteltävistä henkilötiedoista sekä siitä, mistä henkilötiedot ovat peräisin ja miten niitä käytetään tutkimuksessa, sekä tutkimuksen toteutumisen jälkeen. Selosteen lopussa kerrotaan tarkemmin, mitä oikeuksia rekisteröidyillä on.

1. Tutkimuksen rekisterinpitäjä

Helsingin yliopisto
Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti
Osoite: PL 16 (Snellmaninkatu 10),
00014 Helsingin yliopisto

2. Yhteyshenkilö ja vastuullinen tutkija

Yhteyshenkilö tutkimusta koskevissa asioissa sekä vastuullinen tutkija:

Nimi: Jukka Könönen
Tiedekunta/osasto/yksikkö: Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti, kriminaalipolitiikan yksikkö

Osoite: PL 16 (Snellmaninkatu 10),
Puhelinnumero: 02941 23575
Sähköpostiosoite: jukka.kononen@helsinki.fi

3. Tietosuojavastaavan yhteystiedot

Helsingin yliopiston tietosuojavastaavaan saa yhteyden sähköpostiosoitteesta tietosuoja@helsinki.fi.

4. Kuvaus tutkimushankkeesta ja henkilötietojen käsittelyn tarkoitus

Tutkimuksen tavoitteena on selventää rikosoikeudelliseen seuraamusjärjestelmään sisältyvien valvontojen nykytilaa ja siihen liittyviä haasteita ja mahdollisuuksia. Tutkimus perustuu Oikeusministeriön tietotarvepyyntöön ja selvityksen tarve liittyy rikosoikeudellisen seuraamusjärjestelmän toimivuuteen ja tarkoituksenmukaisuuteen. Selvitys tarvitaan voimassa olevien valvontojen mahdollisia muutostarpeita varten esimerkiksi lainsäädännön yhdenmukaisuuden tai toimivuuden lisäämiseksi samoin kuin mahdollisten uusien valvontamuotojen kehittämistä varten. Selvityksen empiirisen osion kohteeksi on rajattu kaksi seuraamusjärjestelmän asteittaiseen vapauttamiseen liittyvää valvontamuotoa: ehdonalaisen vapauden valvonta (EAV) ja valvotun koevapauden (VKV) valvonta.

Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti (Krimo) toteuttaa laadullisen prosessiarvioinnin valvotun koevapauden ja ehdonalaisen vapauden valvonnan käytöstä keskittyen valvontojen toimeenpanon haasteisiin. Osiota varten Rikosseuraamuslaitoksen erityisasiantuntijat koostavat ja toimittavat Krimolle tietojärjestelmistään (Vati, Tyyne) satunnaisotoksen, joka sisältää vuosina 2015–2021 vapautuneiden vankeusvankien koevapautta koskevat tiedot sekä vuosina 2015–2021 ehdonalaisen vapauden valvonnan päättäneiden valvontatiedot. Otoksen koko on 25 ehdonalaisen vapauden valvonnan ja 25 valvotun koevapauden suorittaneen henkilön valvonnan toimeenpanoa ja sisältöjä koskevat tiedot joka vuodelta 2015–2021 (yhteensä 175 + 175 valvontakautta). Lisäksi tehdään erillinen satunnaisotos (25 henkilöä/vuosi/2015–2021) valvotun koevapauden keskeyttäneistä henkilöistä koevapauden keskeyttämissyiden analysointia varten.

Vankitietojärjestelmän tutkimusaineistot liittyvät valvottua koevapautta koskeviin osioihin sekä tutkimusjoukon rangaistusajan suunnitelmiin ja vankilakausiin (mm. vankilakertaisuus, päärikos, kausien alkamis- ja päättymisajat). Tyyne-asiakastieto-järjestelmästä poimitaan vastaavasti ehdonlaiseen vapauden valvontakausiin liittyvät tiedot (mm. tapaamisten sisällöt, toimintavelvoitteet). Aineiston määrällistä ja laadullista analyysia käytetään havainnollistamaan valvotun koevapauden ja ehdonalaisen vapauden valvonnan konkreettisia käytäntöjä ja sisältöjä (esim. tapaamisten sisältö, toimintavelvoitteet, liikkumisrajoitukset, keskeyttämisen syyt). Rekisteriaineistosta voidaan tarkastella valvontoihin valikoituneiden tuomittujen taustatekijöitä, valvonnan intensiteettiä, valvontaa koskevien ehtojen rikkomuksia sekä vertailla uusimisriskiä eri ryhmien välillä.

5. Mitä tietoja tutkimusaineisto sisältää

Satunnaisotoksen koko: 525 henkilöä.

Toimitettava aineisto sisältää tietoja mm. valvonnan perusteista, valvontatapaamisista, toimintavelvoitteista, rikkomuksista ja keskeytyksistä sekä valvotun koevapauden osalta myös liikkumisrajoituksista ja viikkoaikatauluista. Satunnaisotoksesta poistetaan Rikosseuraamuslaitoksen henkilökuntaa, yhteyshenkilöitä tai asiakkaan omaisia koskevat tiedot. Aineiston tekstikentät sisältävät rangaistusta suorittavien henkilötietoja, joita ei ole mahdollista poistaa johtuen aineiston suuresta koosta. Aineiston määrällistä ja laadullista analyysia käytetään havainnollistamaan valvontojen sisältöjä ja käytäntöjä. Julkaisussa esimerkkitapauksia käsitellään anonymisoituina ja ilman tunnistetietoja.

6. Mistä lähteistä henkilötietoja kerätään

Aineiston tiedot kerätään Rikosseuraamuslaitoksen Vati- ja Tyyne-tietojärjestelmistä.

7. Arkaluonteiset henkilötiedot

Tutkimuksessa ei käsitellä tietosuojasetuksen 9 artiklan mukaisia erityisiä henkilötietoryhmiä (eli arkaluonteisia henkilötietoja).

Tutkimuksessa käsitellään rikostuomiota tai rikkomuksia koskevia tietoja.

Tietojen käsittely perustuu lain Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutista 1 §:n 2 momenttiin (instituutin tehtävät), tietosuojalain 7 §:n 1 momentin 2 kohtaan (tietosuojasetuksen 10 artiklassa tarkoitettuihin rikostuomioihin ja rikkomuksiin tai niihin liittyviin turvaamistoimiin liittyviä henkilötietoja saa käsitellä, jos niitä käsitellään tieteellistä tutkimusta varten).

Lisätieto: Satunnaisotoksen tarkoituksena ei ole käsitellä yksittäisiä rikoksentekijöitä eikä heitä koskevia tietoja raportoida tutkimuksessa. Analyysin kohteena on sen sijaan valvotun koevapauden ja ehdonalaisen vapauden valvonnan konkreettiset käytännöt.

8. Henkilötietojen käsittelyn oikeusperuste

Henkilötietoja käsitellään seuraavalla yleisen tietosuojasetuksen 6 artiklan 1 kohdan e alakohdan mukaisella:

yleistä etua koskeva tehtävä:

tieteellinen tai historiallinen tutkimus tai tilastointi (tietosuojalain 4 §:n 3 kohta)

tutkimusaineistojen ja kulttuuriperintöaineistojen arkistointi (tietosuojalain 4 §:n 4 kohta)

tutkittavan suostumus

rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattaminen

rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttaminen mikä oikeutettu etu on kyseessä:

Jos henkilötietojen käsittely perustuu tutkittavan suostumukseen, tutkittavalla on koska tahansa oikeus peruuttaa suostumuksensa. Suostumuksen peruminen ei vaikuta ennen peruuttamista suoritetun käsittelyn lainmukaisuuteen.

9. Tietojen vastaanottajat

Henkilötietoja ei tulla siirtämään eikä luovuttamaan tutkimusryhmän ulkopuolelle.

10. Tietojen siirto Euroopan talousalueen ulkopuolelle

Tietoja ei siirretä Euroopan talousalueen ulkopuolelle.

11. Automatisoitu päätöksenteko

Tutkimuksessa ei tehdä automaattisia päätöksiä, joilla on merkittävä vaikutus tutkittaviin.

12. Henkilötietojen suojaus

Tutkimusaineistoon sisältyviä henkilötietoja käsitellään ja säilytetään suojattuna niin, että ainoastaan niitä tarvitsevat henkilöt pääsevät tarkastelemaan tietoja. Aineistoa käsitellään ainoastaan Krimon tiloissa, jonne pääsy on rajattu ainoastaan instituutin henkilökunnalle ja tilat on suojattu kulunvalvonnalla.

Tietojärjestelmissä käsiteltäviä tietoja suojataan seuraavilla tavoilla:

- käyttäjätunnus ja salasana
- käytön rekisteröinti/lokitus
- kulunvalvonta
- salaus/kryptaus
- kaksivaiheinen tunnistautuminen
- muu, mikä:

Manuaalista (esim. paperimuodossa tai muuten aineellisessa muodossa) olevaa aineistoa suojataan seuraavilla tavoilla: Lukittavat tilat ja kulunvalvonta. Suoria tunnistetietoja ei yhdistetä aineisto-otteisiin, mikäli sellaisia joudutaan tulostamaan paperimuotoon analyysin helpottamiseksi.

Suorien tunnistetietojen käsittely:

- Rekisterinpitäjä kerää henkilötiedot ilman suoria tunnistetietoja
- Suorat tunnistetiedot poistetaan analysointivaiheessa ja säilytetään erillään analysoitavasta tutkimusaineistosta
- Aineisto analysoidaan suoria tunnistetiedoin, koska (peruste suorien tunnistetietojen säilyttämiselle): Aineiston tekstikentät sisältävät rangaistusta suorittavien henkilötietoja, joita ei ole mahdollista poistaa johtuen aineiston suuresta koosta. Aineistoa käsitellään vain Krimon korkean tietoturvatason tiloissa ja ainoastaan hankkeen tutkimushenkilökunnan toimesta. Julkaisussa esimerkkitapauksia käsitellään anonymisoituina ja ilman tunnistetietoja.

13. Henkilötietojen käsittelyn kesto tässä tutkimuksessa

Aineiston analyysin suoritetaan vuoden 2024 aikana. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti hävittää tutkimusaineistot analyysiin valmistuttua, mutta viimeistään 1.6.2025 mennessä.

14. Henkilötietojen käsittely tutkimuksen päättymisen jälkeen

- Tutkimusaineisto hävitetään

Tutkimusaineisto säilytetään tämän tutkimuksen tulosten luotettavuuden arvioimista varten:

ilman suoria tunnistetietoja tunnistetiedoin

Tutkimusaineisto säilytetään myöhempää, yhteensopivaa tieteellistä tutkimusta varten tietosuoja-asetuksen vaatimusten mukaisesti:

ilman suoria tunnistetietoja tunnistetiedoin

Tutkimusaineiston säilytys perustuu tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan b ja e alakohtiin. Ennen uutta tutkimuskäyttöä rekisterinpitäjä varmistaa, että uusi tutkimuskäyttö on yhteensopivaa aineiston alkuperäisen käyttötarkoituksen kanssa asetuksen vaatimusten mukaisesti. Tutkimusaineiston uudesta tutkimuskäytöstä lähetetään rekisteröidyille uusi tietosuojailmoitus, paitsi jos rekisterinpitäjä ei enää pysty tunnistamaan rekisteröityjä tutkimusaineistosta.

Uudesta tutkimuksesta ei voida lähettää ilmoitusta rekisteröidylle myöskään silloin, jos tietojen toimittaminen olisi mahdotonta tai kohtuuttoman vaivalloista tai jos se estäisi tai vaikeuttaisi suuresti tutkimustarkoitusten saavuttamista (tietosuoja-asetuksen 14 artiklan 5 kohdan b alakohta).

Missä aineistoa säilytetään ja kuinka kauan: Aineisto säilytetään salasanasuojatulla muistitikulla Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutin erityisin kulkuoikeuksien rajatussa turvahuoneessa sähköisessä kassakaapissa. Kriminologian ja oikeuspolitiikan instituutti hävittää tutkimusaineistot analyysiin valmistuttua, mutta viimeistään 1.6.2025 mennessä

15. Mitä oikeuksia rekisteröidyllä on ja oikeuksista poikkeaminen

Yhteyshenkilö tutkittavan oikeuksiin liittyvissä asioissa on tämän ilmoituksen kohdassa 1 mainittu yhteyshenkilö.

Rekisteröidyn oikeudet

Tietosuoja-asetuksen mukaan rekisteröidyllä on oikeus:

- saada pääsy omiin tietoihin
- oikaista tietojaan
- poistaa tiedot ja tulla unohdetuksi
- rajoittaa omien tietojensa käsittelyä
- siirtää tiedot rekisterinpitäjältä toiselle
- vastustaa tietojen käsittelyä
- olla joutumatta automaattisen päätöksenteon kohteeksi.

Rekisteröity ei kuitenkaan voi käyttää kaikkia oikeuksia kaikissa tilanteissa. Tilanteeseen vaikuttaa esimerkiksi se, millä perusteella henkilötietoja käsitellään.

Tarkempaa tietoa rekisteröidyn oikeuksista eri tilanteissa löytyy tietosuojavaltuutetun

verkkosivuilta: <https://tietosuoja.fi/rekisteroidyn-oikeudet-eri-tilanteissa>

Oikeuksien soveltuminen

Jos henkilötietojen käsittely tutkimuksessa ei edellytä rekisteröidyn tunnistamista eikä rekisterinpitäjä pysty tunnistamaan rekisteröityä, oikeutta tietojen tarkastamiseen, oikaisuun, poistoon, käsittelyn rajoittamiseen, ilmoitusvelvollisuuteen ja siirtämiseen ei sovelleta, ellei rekisteröidy anna tunnistamisen mahdollistavia lisätietoja (tietosuoja-asetuksen 11 artikla).

Oikeuksista poikkeaminen

Tietosuoja-asetus ja Suomen tietosuojalaki mahdollistavat tietyistä rekisteröidyn oikeuksista poikkeamisen silloin, kun henkilötietoja käsitellään tieteellisessä tutkimuksessa ja oikeuksien toteuttaminen estäisi tai vaikeuttaisi suuresti käsittelyn tarkoitusten saavuttamista.

Tarvetta poiketa rekisteröidyn oikeuksista arvioidaan aina tapauskohtaisesti.

Valitusoikeus

Sinulla on oikeus tehdä valitus tietosuojavaltuutetun toimistoon, mikäli katsot, että henkilötietojesi käsittelyssä on rikottu voimassa olevaa tietosuojalainsäädäntöä.

Yhteystiedot:

Tietosuojavaltuutetun toimisto

Käyntiosoite: Lintulahdenkuja 4, 00530 Helsinki

Postiosoite: PL 800, 00531 Helsinki

Vaihde: 029 56 66700

Faksi: 029 56 66735

Sähköposti: tietosuoja(at)om.fi